

IK IN HET BLAUW

Peter Verburgt

Een vrouw in een lichte jurk. Blote voeten. Tijdloze inrichting van de ruimte. Een kamerscherm, meubels. Op de achtergrond: een ander, een oudere man, die op haar let. De vrouw vertelt en kijkt daarbij in de richting van het publiek. Wanneer dat nodig is, verzorgt de man haar of verandert hij iets aan de omstandigheden. Op enkele momenten begint de vrouw direct tegen de man te spreken, omdat er anders geen reden is om iets te zeggen. Soms gebeurt dat niet en zwijgt de vrouw even, voordat ze een nieuwe poging doet om te spreken. Op de achtergrond de zachte muziek van een verdieping hoger of lager. Op de achtergrond ook geluiden van de straat, door het open raam.

“Ze denkt na over de kou. En ze probeert zich voor te stellen hoe haar lichaam daarop zal reageren. Ze luistert, zonder dat ze het zelf wil. Ze denkt na over de kou. En dan is het weer stil. Behalve het water en een geluid ergens in de verte. Tussen twee gedachten in probeer ze zich te herinneren hoe ze zichzelf genoemd heeft wanneer ze alleen was. Het liefst zou ze schreeuwen, maar ze heeft beloofd dat ze stil zou zijn. Ze loopt door. Ze voelt haar oude laarzen in de modder. En ze moet voelen hoeveel kracht het haar kost om niet opnieuw stil te

staan. 'Blijf bij me', heeft ze gezegd. Ze merkt aan de geur van haar ademhaling dat ze huilt. Soms kijk ze om zich heen. Ze kijkt om zich heen, terwijl ze weet dat er niets te zien valt. Huizen en bomen zien er allemaal hetzelfde uit in dit grijze licht. Soms is er een stem die zegt dat ze verdwaald is in haar hoofd. Ze heeft varens vertrapt, slapende duiven wakker gemaakt. Ze herinnert zich dat ze schrok, dat ze daarom verder is doorgelopen; zó ver dat ze vergat uit welke richting, wat de aanleiding moet zijn geweest.

'Blijf bij me', heeft ze gezegd. Ze is in een grote cirkel gelopen, met eerst de zon in haar gezicht en later de regen en de wind. Als iemand haar nu zou vragen waar ze vandaan komt, zegt ze; 'daar waar niemand is geweest'.

Verderop is het dorp. Stroomafwaarts de zee. Verderop wordt haar naam geroepen, maar ze hoort het niet. Vanwege de afstand en de wind.

Omdat ze wil dat er geen verschil meer bestaat tussen het lawaai en de stilte...Ze wil dat er geen verschil meer bestaat tussen het lawaai in haar hoofd en de stilte om haar heen! Het leven alleen nog voelbaar achter haar ogen.

Als de wind even wegvalt, houdt ze op met lopen. Het water bereikt de hoogte van haar laarzen. Steeds hoger. Ze kijkt, ze controleer hoe ver het nog is. We volgen de vertraagde bewegingen van een vrouw die haar jas hoger dicht knoopt. Ze voelt dat ze mooi is geweest. Nog steeds. Ze was op haar mooist in zuidelijk licht, wanneer er niet naar haar gekeken werd en ze ergens in de schaduw zat te dromen. In Rome was ze mooi. In het wit gekleed met een strohoed op en een zonnebril. Toen ze chocola stond te eten, ergens aan de rand van een fontein. Of toen ze het operahuis uit kwam lopen in Praag met een grote leren tas in haar handen en lachte om een donker jongetje dat

haar de toekomst wilde voorspellen. Daarna heeft het gezicht een verandering ondergaan. Maar dat wil ze niet horen. Ze knoopt haar jas hoger dicht. Ze gaat verder, zoals ze zich dat heeft voorgenomen. Omdat het belangrijk is altijd precies te doen wat moet. Ze wil doen wat moet. Ze wil doen wat niet anders kan.

Het is hoogzomer in haar hoofd. De kou begrijpt ze niet. Ze denkt aan een prachtige middag en een trein die langzaam door de heuvels rijdt. Ze hoort de riemen van een roeiboot zachtjes door het water gaan en hoe iemand nog een keer aan haar vraagt of ze van hem houdt. Ze kon het niet over haar lippen krijgen.

Waarom steeds weer het idee hebben dat de dingen eigenlijk niet te bestaan? Waarom zijn de meest briljante mensen ook de meest voor-spelbare mensen? Waarom is vriendschap zo benauwend? Vriendschap is het ergste. Vrien-

den zetten je in een huiskamer ergens op het land. Vrienden kunnen je de waarheid niet zeggen. Vrienden vertellen dat het wel meevalt. Dat het misschien wel goed zal komen.

Ze rekende, ze maakte schema's over hoe lang de oorlog nog kon duren. Ze telde de dagen van de week, ze staaarde voor zich uit en daar werd op gelet. Ze weet niet meer wat ze dacht. Misschien moet je de dood dagelijks in momenten tot je nemen. Dat was verstandiger geweest. En daarna stelde ze opeens een vraag waar eerst geen antwoord op gegeven werd en dan toch zuchtend. Als het vrede was zouden ze het land weer oprijden om koude ham te eten met olijven. En een sigaret roken op een modern terras met mensen om haar heen. Dat soort dingen beloven vrienden. En daarna was het stil. Het was nog nooit zo stil geweest in de kamer. Behalve het zachte snelle tikken van een horloge.

En een minuut later nog een keer en nog een keer.

Soms alleen maar geuren. En vage geluiden. Een trilling in de lucht. En een idee van hoe hoog de ruimte moet zijn geweest, vroeger. En hun gezichten die haar aankijken. Al die bekende gezichten die haar nu één voor één proberen aan te kijken. Zonder iets te zeggen, vertraagd. De gedempte klank van stemmen die bij die gezichten horen. Alleen de klank. Geen betekenis. Geen inhoud. En dan plotseling een magere man met een Duits accent die uit Wenen komt, die het woord waarheid laat vallen. En plotseling spitst iedereen zijn oren. Ze komt in beweging. Ze haalt er boeken bij en een schilderij. Haar wangen gloeien, haar stem klinkt opgewonden en scherp. Ze trilt. En als ze niets kan zeggen, luistert ze even, maar nooit lang. Want om haar heen vinden ze dat ze knap argumenteert. Ze staat op, ze citeert zichzelf en als er om drie uur

in de morgen geen woorden meer over zijn en alles onnavolgbaar maar onbegrijpelijk is geworden, gaat ze naar bed om suizend en uitgeput in slaap te vallen.

Ze wil dat alles zich herhaalt. Verderop is het dorp. Stroomafwaarts de zee. Hoe moet ik het zeggen? Ze wil het kunnen zeggen. Ze moet het heel precies kunnen begrijpen. Ze moet alles zó precies kunnen begrijpen dat het niet meer waar hoeft te zijn.

Het begint heel langzaam. Heel langzaam en ongemerkt. Eerst een soort hoofdpijn en een licht schuldgevoel over wie je niet kan zijn. Dan is er een dag waarop ze in haar stoel zakt en nauwelijks nog overeind kan. Met alles om haar heen flets en kleurloos. En de volgende dag wil ze niets liever dan alleen zijn. Ze wandelt wat in de tuin, ze kijkt naar de rozen. Daarna zakt ze dieper weg in haar stoel. Ze spreekt zo min mo-

gelijk en vreest nooit meer iets te kunnen doen. Op woensdagen is ze rustiger. Rustig en bescheiden. Ze probeert een boek te lezen. Ze kamt haar haar. Ze kleedt zich aan en zoekt een ketting uit. Een ketting met kralen. Als ze iets zegt, doet ze dat fluisterend. Donderdag is haar lichaam volledig uitgeput. Maar haar geest begint weer enige activiteit te vertonen. De dingen om haar heen dringen weer tot haar door. Er ontstaan plannen, ze schrijft een briefje in korte zinnen en nog een briefje dat ze later in de ijskast terugvindt. Ze begint een bloempot met schelpen te beplakken. Ze denkt; de manier om weer in mijn schrijfritme te komen, is in de buitenlucht wat aan lichaamsbeweging te doen. En ten tweede moet ze goede literatuur lezen, maar niet te goed. En dan op haar blote voeten naar het tuinhuis. Ze draait de tafel naar de zon, vanwege het uitzicht. De kerk rechts, het raam altijd links. En ze probeert zich voorzichtig te

herinneren wat ze heeft gezegd toen ze niet precies meer wist wat ze zei. In het weekend gaat het beter en rookt ze een eerste sigaret en zit ze duizelig voor haar schrijftafel over een schrift gebogen in het zonlicht. Als er iemand komt, kijkt ze verschrikt op en is ze hoe ze haar noemen, maar alleen versnipperd en uiterlijk. Als ze weer weggaan, rookt ze nog een sigaret. En ze denk niet te lang na over wat er tegen haar gezegd werd.

Nu voelt ze de wind. Ze ziet de verte. Ze voelt haar gewicht. Ze merkt dat de bodem steeds zachter wordt. Verderop zitten er vogels op de oever. En heel in de verte klinkt het geluid van een vliegtuig.

De mensen waarvan je het meest houdt, zijn niet goed voor je als je bang bent. Ze noemen het een gevoel voor proportie. Ze pakken je polsen vast. Ze aaien je over je voorhoofd en

schenken thee. Ze kopen papier en inkt voor je om vervolgens over je schouder mee te mogen kijken. Als het resultaat ze bevalt, houden ze van je. En anders verzin je er dingen bij. Het zou prachtig zijn als de zon nu scheen. Met een rivier die buiten zijn oevers is getreden. Ergens in het voorjaar. Zo mooi is het hier. Zo mooi kan het hier zijn. En toen zag ik het opeens niet meer. Ze wist hoe mooi. Dat wist ze wel.

Iedereen heeft vrienden die gesneuveld zijn in de oorlog. Iedereen geeft iets op als hij trouwt. Hoe valt pijn te vergelijken? Ze denkt dat wij worden meegezogen door de dingen waar we aan gewend zijn geraakt. Misschien stonden er overal jerrycans met benzine in de garage. Waarom zouden we in een wereld als deze nog onderscheid maken? Iedereen was bang. Iedereen wachtte en vroeg zich tijdens het eten af wat oorlog zou betekenen. Het lijkt op een ongeneeslijke ziekte. Capitulatie houdt in dat je ten

dode bent opgeschreven. Gevoel heeft geen enkele betekenis meer. De ene dag werd ze erdoor geobsedeerd, de volgende dag liet het haar onverschillig en genoot ze ervan.

Ze herinnert zich de geur van in brand staande huizen. Hoe ze opgewonden heeft staan kijken naar de gloeiende hemel en de zwarte ingewanden van een statig gebouw. Dat er een hoek van de straat is weggevaagd, waar mensen wonen die ze kent....Onze bomen zijn er niet meer. De vijver waar we vroeger speelden, is bedekt geraakt onder een laag glinsterende zwarte stof. Zwarte marmeren gebouwen. Rinkelend glas. En een zon die je verblindt. Als ze haar ogen lang genoeg sluit, hoort ze een loeiende sirene en het geschreeuw van een groep vluchtende mensen. Achter het theater lagen hun bebloede kleren tegen een lange hoge muur. Mouwen en broekspijpen. Een jonge man; alleen nog lichaam, zon-

der ledematen. Ze herinnert zich de vorm van zijn mond. Alle pijn in de vorm zijn mond.

Misschien is het beter om niet nog eens te herhalen wat ze over deze lente heeft gezegd. Om zichzelf te troosten, heeft ze gele kousen gekocht en zijden ondergoed tegen vooroorlogse prijzen. Ze is nog één keer naar de film geweest, maar ze vond het vervelend. En eenzaam vooral. De gesprekken in de lounge van de bioscoop op fluistertoon en inhoudsloos...Ze heeft gezellig gepraat en genoot van de drankjes en de hapjes die haar werden aangeboden en dat niemand zich aan haar stoorde. Even had ze het gevoel dat ze onweerstaanbaar en charmant was. Na drie glazen wijn drong het gemak en de euforie eindelijk weer eens door tot in haar boten. Zelfs de oninteressantste mensen leken aantrekkelijk. Maar dan verandert er iets. De ideeën overspoelen haar. Ze ontglippen haar. Halverwege een zin weet ze al niet meer wat ze

wil zeggen. De glimlach en de aandacht op de gezichten van bekenden om haar heen verandert in angst en bezorgdheid. Ze bloost dan. Niets is zo vreemd als de totale onverschilligheid van mensen. Er wordt piano gespeeld en gedanst. Over de oorlog en dat soort zaken wordt gesproken als over een cricketwedstrijd...Ze heeft een oude man geslagen en iemand anders een glas in zijn gezicht gegooid. En plotseling is het stil...En even later komt alles weer langzaam in beweging en wordt er wijn gedronken en voorzichtig piano gespeeld en is ieder weer beter gekleed dan de ander.

Vannacht heeft ze zwijgend wakker gelegen. Tegen de morgen kwamen de woorden weer. Ze zullen van alles en nog wat beweren. Dat ze egoïstisch is geweest en alles aan hen te danken had. Maar wat is liefde? 'Blijf bij me', heeft ze gezegd. Het suist in haar hoofd. Ze kan geen rekening houden met een ander. Dat is één van

de moeilijkheden. Haar geest komt te makkelijk op gang. En dan is het ingewikkeld om het evenwicht tussen fantasie en werkelijkheid zorgvuldig te bewaren. Rode bloemen zijn even mooi als witte, maar soms moeten het rode zijn. Dat geldt ook voor een parasol. Of voor de handen van haar halfbroer, die veel harder zijn geweest dan ze ooit zal toegeven, áls ze er al iets over zegt.

Wist iemand maar iets af van hersenen. Ze had het gevoel dat er maar even aan geprutst hoefde te worden. Een litteken had ze niet erg gevonden. Hier of daar. Als het nauwkeurig was gebeurd. Alleen als er iets verdwenen zou zijn en er geen nieuwe dingen waren bijgekomen. Niemand kon dat garanderen. Er was een professor die dacht dat het nog twee generaties zou duren en hij raadde haar af om kinderen te krijgen. Er waren andere artsen die ongeveer hetzelfde beweerden. Ze dachten dat het aan

haar bloed lag. En daarna lag het aan haar hart. Mannen in het wit geloven dat het ligt aan waarin ze gespecialiseerd zijn en schrijven dat op roze briefjes. We kunnen zo slecht tegen wanhoop en verdriet.

Natuurlijk waren er aanwijzingen. Eerste tekenen. Ze merkte dat ze langer met haar kleine nichtje mocht spelen dan de bedoeling was. Er zijn foto's van gemaakt, met haar in een krakende rieten stoel tussen de familie. Twintig jaar geleden dacht ze alles te kunnen overzien. Maar dat is veranderd. Alles wat er nu gezegd wordt, kan over een minuut weer anders zijn. De kleur van de hemel bijvoorbeeld. Het water zou de andere kant op stromen. En alles wat ze vergeten is. Abrupte gebaren, wuivende handen. Iemand die een paard dood ziet gaan en daarom zijn pruik afneemt. En dingen die veel belangrijker zijn geweest. Waarom het schelle geroep van meeuwen onthouden toen ze terugliep door

de duinen en totaal vergeten dat ze haar jurk heeft verscheurd?

Ze is nog heel jong en ze zit op de marmeren tafel in de gang. Het is warm. Haar halfbroer komt uit de tuin gelopen en lacht tegen haar. Ze lacht terug. Hij begint haar lichaam te betasten. Zijn handen verdwijnen onder haar kleren en bewegen zich dichterbij haar toe. Ze bidt dat zijn hand niet verder zal gaan. Ze durft hem niet aan te kijken en wringt zich in bochten. Ze doet wat hij haar vraagt te doen. Maar het houdt niet op. Hij opent haar lichaam, hij scheurt het open. Hoe moet ik het zeggen? Hij scheurt haar lichaam zorgvuldig open. En nog een keer. Hoe moet ik het zeggen? Er is een meisje dat heel haar leven, met haar benen strak over elkaar, op een koude marmeren tafel in de gang is blijven zitten. Met drie koperen munten in haar hand, een reep gesmolten chocola en een vlek op haar blauwe jurk. Er is een oudere vrouw die heeft

geprobeerd zover mogelijk van deze plek verwijderd te blijven. Ze neuriet een oud kerstliedje. Ze loopt op haar tenen. Het water steeds iets dieper en kouder. Ze voelt de wind. Ze loopt door. Ze voelt hoe de stroom al vat op haar krijgt. Ze glimlacht, omdat ze zich woorden herinnert die ze vergeten is. Ze wil mooie woorden, alleen nog de allermooiste. En verder is ze zo naïef, onwetend en slecht opgeleid. Ze kan zich verstaanbaar maken in een soort halfslachtig Frans en wat verbasterd Italiaans. Als het moest, kon ze boodschappen doen en schelden in het Russisch. Maar als haar een eenvoudige vraag gesteld zou worden, bijvoorbeeld...waarom ze het fijn vond om serieus genomen te worden of hoe het komt dat ze het liever niet heeft dat haar lichaam wordt aangeraakt door een ander, ziet ze zich genoodzaakt direct ergens anders over te beginnen...Over hoe een blad uit een boom valt. En waarom we geen blad meer uit

een boom kunnen zien dwarrelen omdat we alles willen kunnen weten. En dan wordt alles lelijk. En saai. Ze houdt van het meest lichte groen. En ze houdt van warme wind terwijl het eigenlijk veel kouder is. En ze houdt van de geur van meidoorns. En van nadenken op momenten dat het helemaal niet nodig is.

Gisteren hebben ze de lijfjes van dode slakken in haar mond gepropt. Ze schreeuwde omdat ze dacht van al dat gedoe af te zijn. Ze hebben naast haar gezeten met een ijzeren lepel en een scherp mes. Om de vijf minuten zou ze een hapje nemen. Hapje, hapjes. En ze noemden haar de dagen van de week en gaven haar groene pillen en een horloge....En ze knikte. Als ze maar alleen mocht zijn. Als ze maar kon denken wat ze wilde, zonder dat er zuchtend gevraagd werd waarom en hoe het misschien toch anders zou kunnen. En nog waren ze niet tevreden. Ze is in de auto gezet met een strakke

geruite deken om haar benen. Ze hebben haar meegenomen naar Parijs. Er stond een kamerscherm en daarachter nog een kamerscherm. Wanneer ze overeind wilde komen, drukte een hand haar zachtjes terug in het kussen. En nog een keer en toen harder. Iemand in het wit zei dat ze rauwe melk moest drinken. Ze lust geen melk, ze lust geen rauwe eieren met sla en dode vogeltjes. Toen werd het licht uitgedaan. Er waren ogen die in haar richting keken en vingers die aan haar trokken. Er was een stem uit de aangrenzende kamer die zei waarom iets moet of juist niet moet. En een andere stem die antwoorden gaf op vragen die ze nooit gesteld had. Of ze spraakzamer was dan normaal. Of iemand de laatste tijd had gezegd dat ze kalmer aan moest doen. Had ze misschien meer geld uitgegeven? Hoorde ze dingen die andere mensen niet hoorden? En haar familie? Van achter het kamerscherm noemden ze haar naam in elke zin

die ze tegen haar zeiden. Ze wilden alles weten over haar familie. Hoe de dagen om half negen begonnen met het ontbijt. Hoe haar broer bij de voordeur werd uitgezwaaid. Over hoe haar vader, vooral haar vader, zuchtend en snuivend zijn ontbijt at. Geen woord over haar vader! Iemand die tegenover je zit en, terwijl hij je aankijkt, klaagt en zeurt over iedereen die hem vergeten is omdat er die morgen geen brieven zijn...Ze zwijgt, ze eet, ze probeert te slikken. Ze is achttien jaar oud. Pas later wordt ze kritisch en sarcastisch. Ze wil opstaan van tafel, maar iemand vraagt haar te blijven zitten en vertelt roddels over de vorige avond. Ze is dertig jaar oud. Ze ziet het lege glimmende bord van haar moeder op tafel staan en denkt dat het leven bedoeld is om verdriet te kunnen hebben. Vader zit al boven op zijn studeerkamer. De meisjes zijn giechelend bezig met opruimen. Ze verdwijnt ook naar boven. Ze hoort vader huilen.

Als het eindelijk stil is, gaat ze op zoek naar kleine briefjes vol aantekeningen. Ze trekt haar jurk uit en hangt 'm in de kast. Ze denkt; hoe heerlijk het zou zijn om je op bed uit te strekken of de hele dag uit het open raam te hangen. Ze vouwt haar nieuwe gele kousen over de rugleuning van de stoel en bekijkt zichzelf in de spiegel. Ze is ouder geworden. Veel ouder. Ze is vergeten hoe snel de tijd gaat als je ergens anders mee bezig bent. 'Blijf bij me', heb je gezegd. 'Blijf bij me!'

Ons verstand is niet soepel genoeg om te kunnen begrijpen. Eigenlijk zouden er twee talen moeten zijn. Eén voor wat we bedoelen en één voor wat er niet anders gezegd kan worden. Het licht verandert en is dan weer weg. Waarom valt er in dit leven niets blijvends te ontdekken? Je zoek en het ontglipt je. Je zoekt opnieuw en verdwaalt. Wat is het dan wel? Ze heeft alleen willen beweren dat wanneer er in de vroege ochtend een nevel hangt boven het moeras

deze plotseling verdampt onder invloed van het licht. Dat is alles en niets om bang voor te zijn. En er is niemand die kan beoordelen of dat eeuwen of uren van belang zal zijn. Als je één kleur opoffert aan de mening van een ander pleeg je verraad. Ze houdt van heel jong en doorzichtig. En ze herinnert zich hoe ze in het vroege voorjaar varens heeft horen groeien.

Verdriet maakte ons kalm, wisten we. En het was een prachtige lenteochtend toen moeder stierf. Ze had haar nog een laatste zoen gegeven en was rechtop en flink de kamer uitgelopen, omdat moeder dat gevraagd had. En op de gang holde vader langs haar heen, terwijl ze hem wilde omhelzen. Maar zijn ogen zagen haar nooit. Niemand heeft geweten van George en zijn handen. Er werd over heel andere zaken gesproken. Want ze was mooi. Ze droegen witte plastic jurken en witte slippers. En ze holden ze door het park. Of het regende en dan bleven ze

thuis wachten totdat de bel ging. Maar als je avond aan avond tegenover ze zit, hebben jonge mannen de vreemde eigenschap om steeds meer van zichzelf overtuigd te raken. En Winston die later beroemd is geworden, wreef eerst langs zijn neus voordat hij loog. En Clive deed hem na. Je kon zien dat ze eigenlijk nogal saai en lelijk waren. Zonder dat ze het wilde, ging ze twifelen. Ze voelde haar oordelen vat op ze krijgen. Het werd benauwd en ze zei dat het niet aan hen lag en ik liep naar buiten, langs de thermometer en de vijver. Wanneer ze eenmaal alleen was en heel goed keek, voelde ze zich aangetrokken tot de dingen. Bomen, water, bloemen, steen. Als je nog langer alleen bent, heb je het gevoel dat ze een deel zijn van jezelf. De ruimte, het licht en de zilveren bladeren van een boom van onderaf gezien, liggend op haar rug in de tuin. Zij, in haar lievelingsjurk. Ik in het blauw.

De koelte van heel de aarde onder haar. De trilling van heel de aarde, diep onder haar.

Ze waren niet zo somber, niet zo verheven of fijnzinnig. Ze vielen lachend achterover in het gras. Ze zouden geen vorken meer gebruiken. Ze at met haar handen. En ze zouden grote voorraden waspoeder aanleggen en zakken vol zoute pinda's. Ze zouden anders denken. Anders lopen, anders lachen. En na het eten koffie drinken in plaats van om negen uur thee. Langzaam begon ze te ontdekken wat bij wat kan horen. Een personage. Een filosofie. En welke liefde er opeens kan zijn. Ze voerde redelijke gesprekken. Als het moest, wist ze van goede manieren. Ze zijn gebaseerd op beheersing en discipline. Totdat je het raam uit wil springen of een hand vol groene pillen slikt. Ze weet niet wie haar heeft opgevangen. Ze herinner zich een vrouw die stond te giechelen. Ze herinnert zich een andere vrouw die onder de dekens lag en zachtjes tot

god wilde bidden, omdat ze bang was voor al het donker. Dat was zij ook, een paar jaar daarvoor. En altijd de vraag: wanneer gebeurt het opnieuw?

Ze heeft het allemaal door haar vingers laten glippen. Ze heeft zitten wachten. Een luik dat klappert in de wind. Hoeveel passen was het tot achter in de tuin? Hoe groot was de ruimte onder het bed in de kinderkamer? Hoe hoog was de balustrade van het balkon? De kinderkamer had een balkon met spijlen waar we met ons hoofd net doorheen konden. Een wilg was een boom, met daarachter de heuvels. Grijs als het ging regenen en groen als het mooi weer zou worden. En meer naar links, de zee. Aan de horizon een vuurtoren, zwart en wit. De monding van de baai afgezet met palen waarop zeemeewen zaten. En 's middags was ze daar altijd. Toen nog in haar lievelingsjurk. In het blauw. Blote voeten, bungelend in het water. Vlakbij de

broeikas en het grasperk. Achter een muur waar hagedissen woonden. Van wie houd je meer? Van vader of van moeder? Ze zei niks. Ze stond op en ging vanaf het heuveltje staan kijken of er een trein aankwam. Want we keken naar treinen. En als er geen trein aankwam en ze zich verveelde, stond ze dagen lang tegen een oude dove tuinman te praten die telkens op tijd knikte en alles begreep. Hoe de wereld begonnen zou zijn boven het moeras en hoe alles daar ook zou eindigen.

Om er te kunnen zijn, moet je een maatstaf voor vergelijking hebben. Iets dat hetzelfde is en waarvan je mag verschillen. Hier op haar voorhoofd; de klap die vader haar gaf. Hier in haar nek; Vita. Hoe beweegt ze haar armen? Ze loopt door. Ze wordt gelopen. Ze denkt, ik moet in de kou verdwalen. Ze is niet bang. Een moment is niet meer dan de combinatie van een gedachte met een gevoel. Pijn duurt twee minuten. Niet

langer. Maar om je leven te begrijpen, moet je verhalen vertellen over vroeger en daarvoor. Heb ik gezegd dat ze van dansen hield? Na maandag komt dinsdag. Het leven kan niet symmetrisch zijn. En elke dag bestaat voor een groter deel uit een onbewust dan uit bewust bestaan. De stofzuiger gaat kapot. Je sleutels zijn kwijt. Er moet gewassen worden...Ze heeft met ideeën gespeeld. Ze heeft planeten van richting laten veranderen. Dan is het moeilijk om toe te geven dat een mens gevangen zit in zijn eigen mogelijkheden. Soms slaap je, soms ben je wakker. En soms, als je er niet op bedacht bent, is er een hevige schok. Zo hevig dat je 'm heel je leven onthouden hebt. Want plotseling sta je ergens. En je weet opeens totaal niet meer waarom. Alles verdwenen. Je schijnt mensen iets aan het vertellen te zijn, want ze luisteren naar je. En je vertelt gewoon door, alleen je weet opeens niet meer wat. En je ziet hun uitdrukingsloze

ogen in jouw richting kijken. En je voelt dat je bewonderd wordt, je weet alleen niet meer waarom. Mensen blijven naar je kijken en je kijkt terug zonder dat er iets gebeurt. Eigenlijk zou je willen schreeuwen, maar het lijkt beter dat niet te doen. Ze wil haar ogen neer kunnen slaan. Ze voelt het suizen in haar hoofd. Omdat ze niet kan begrijpen waarom het zo grof en ruw kan zijn hier op aarde. En dat we niks voor elkaar kunnen doen.

Als de wind even wegvalt, houdt ze op met lopen. Het water bereikt de hoogte van haar laarzen. Ze kijkt, ze controleert hoe ver het nog is. We volgen de vertraagde bewegingen van een vrouw. Ze knoopt haar jas hoger dicht. Ze is de bomkrater gepasseerd en heeft staan kijken naar een paar schapen in de koude wind. Stroomopwaarts ligt haar tas. Ze heeft twee zware stenen in haar zak gestopt. Ze voelt de strakke plooien in haar jas. Ze hoort hoe haar

hart tekeer gaat. En nu denkt ze, een paar weken geleden heb ik gelogen en gezegd dat ik gestruikeld was. Dan loopt ze door, zoals ze zich heeft voorgenomen. Langzaam wadend. Iedere volgende stap iets zwaarder dan de vorige. In een rechte lijn, met haar blik op de horizon gericht. Precies zoals ze zich dat heeft voorgenomen. Aan de overkant van de rivier staan twee houten kruizen. Ze kijkt nog een keer. Ze denkt: in het wuivende gras aan de overkant van een brede rivier met verderop een oorlog. Het water nu tot aan haar middel en soms al iets hoger. Ze merkt hoe ze haar ogen sluit en dan weer opent. Ze denkt: alles is ervaring. Ze staat even stil, zoals ze stilstond op weg naar het strand. Toen waren er warme tuinen en geurige appels. Nu wind en flarden regen. Uit de tuinen kwam een gezoem van bijen. Het zoemen, het zinderen. Vanuit dezelfde hemel waar toen vlin- ders dwarrelden en zwaluwen over de vlakte

scheerden, klinkt nu het gedreun van een oorlog, steeds dichterbij.

Vanmorgen vroeg is ze het huis uit geslopen. Ze heeft haar oude laarzen gepakt en heeft gehurkt in het natte gras zitten kijken naar de grijsgroen gebarsten bast van een appelboom. Ze wist heel goed wat het zou betekenen als ze de appelboom zou passeren en het hek zachtjes achter zich dicht zou slaan. Ze wreef voorzichtig met haar hand langs de groene ruwe schors en daarna over haar gezicht. Ze zag de jonge glimmende knoppen die bijna uit elkaar barstten. Ze voelde hoe helder en rustig ze was op dat moment en hoeveel belangwekkende dingen ze nog had kunnen bedenken.

Stroomafwaarts, voorbij de bunker, keert het licht anders terug. Eerst in haar hoofd en heel zwak en breekbaar. Dan achter haar netvlies en feller. Hoeveel is er verdwenen? Hoeveel is er

nog? Het lijkt op het ruisen van de wind die haar optilt en meedraagt naar waar ze altijd is geweest. Naar iets dat ze vanaf het begin het best gekend heeft. Het gewicht van haar lichaam en twee zware stenen in evenwicht met de opwaartse druk van het water.

De woorden die ze had kunnen zeggen, de bewegingen die ze had kunnen maken. Kaartjes voor de schouwburg. En dat er misschien nog bezoek zou komen. Ze voelt het lichaam van de mens die ze niet heeft kunnen worden, maar ook niet kan vergeten. Ze ziet wat ze had kunnen zijn, wat ze achterwege heeft gelaten. Meer smaak, meer lichaam. Dan is er de wind en alles weer voorbij. Heel even spijt over wat ze verloren heeft. Zeg nooit over dingen die je niet hebt, dat ze onbelangrijk zijn of niets waard. Zeg dat alsjeblieft nooit. Ze probeert zich voor te stellen dat ze een zeëgeltje gevonden heeft en dat er iemand naast haar zit. In de verte grote

oranje schepen die langs de vuurtoren naar Amerika varen omdat daar veel te doen is.

Als je de tijd vergeet, valt er in een hoek van de kamer wat kalk naar beneden. Ze heeft het nooit gezien. Ze denkt; als je geest niet goed functioneert, zie je een touw voor een slang aan en moet je rustig blijven zitten. In de herfst raakt de regenpijp verstopt. Dan lekt er water naar binnen. Ze hoort een paar druppels vallen, eerst kleine, dan grotere. Tik, tik; eerst in haar hoofd, dan vlak voor haar voeten. Het vloerkleed raakt doorweekt. Alle boeken moeten buiten op het gras worden gelegd. Ze moet ze allemaal lezen voordat de bladzijden aan elkaar plakken. Malory en White en Jung. Ze denk dat het allemaal met elkaar te maken heeft. En dat al die woorden in een ander volgorde de formules bevatten voor iets volkomen nieuws.. En terwijl ze dat denk, groeit er klimop van buiten boven de kast. Langs het plafond. En er hangt een sjaal van ie-

mand die op bezoek is geweest. De vloer bedekt met strootjes. Lichtgele strootjes. Ze denkt aan de geluiden die er toen waren. Het licht dat er toen was. En wanneer ze opkijkt, is de wereld zo dichtbij gekomen.

Ze heeft heel erg haar best gedaan dit jaar. Ze is elke dag vroeg opgestaan. Ze is heel streng voor zichzelf geweest. Toch hopen zich dan dingen op. Oorlog buiten, oorlog binnen. Bijvoorbeeld de leegte in haar buik. Bijvoorbeeld het gonzen in haar hoofd. En de smaak van bloed in haar mond.

Ze is niet bitter. Ze is niet bitter meer. Misschien heeft ze nooit echt van iemand gehouden. Maar dat is niet bitter. Het leven, denkt ze nu. Maar ze maakt haar gedachten niet af. Ze wil de wereld bekijken als iemand die is teruggekeerd. Vrij om te doen en laten wat ze wil. Een wandeling naar het plein. Ze wil alles kunnen

durven. Misschien kan ze mensen het leven redden. Of ze steunen in vlagen van wanhoop. Ze wil mensen blij kunnen maken met eenvoudige dingen. Ze zal iedereen de trillende lucht boven de vijver laten zien of meenemen naar het park. Dan zegt ze: 'hier geven moeders hun kinderen de borst'. En in plaats van snel door te lopen, zal ze even blijven staan kijken. Want onze bomen zijn er weer. En dan holt ze lachend naar de overkant, net voor een paar auto's langs. En daar geeft ze een paar munten aan een muzikant die daar in het portiek naast het theater zit te spelen. Drie warme koperen munten. Want ze leeft en ze is rijk geworden en ze heeft haast om alles te kunnen doen wat er gedaan moet worden. Ze neemt een taxi en gaat kousen kopen voor het feest. En ze koopt een serum tegen slangenbeten. Voor de zekerheid. Dan wordt het tijd om naar huis te gaan. Ze zal Vita uitnodigen en haar zeggen waarom de liefde

altijd alles overwint. Of iets dergelijks. Vita komt dan zachtjes tegen haar aan liggen. En ze denkt dan: dit is te intens om van te genieten. Maar dat zegt ze niet. Het is ingewikkeld om het evenwicht tussen fantasie en werkelijkheid zorgvuldig te bewaren. Ze wil een modern appartement hoog boven de stad, waar ze vanavond gaat slapen. Helemaal alleen. Een appartement met kamers die van haar zijn. Met moderne hoekige meubels en een ijskast. En heel nieuwe muziek waar ze nooit van gehouden heeft en dan plotseling wel. En een balkon met uitzicht over de stad en de velden daarachter, tot aan de zee. En dan zal ze allerlei vertrouwde dingen doen om te controleren hoe ze veranderd is. Ze moet chocola eten naast het paleis. En een sigaret roken. En op een terras koude ham eten met witte wijn, omdat de oorlog voorbij is. Omdat alle oorlogen voorbij zijn. En verschillende mensen ontlocken haar verschillende reacties. Ze

zegt niets meer over wat er al zoveel gezegd is. De oude woorden bestaan niet meer. Daar zijn andere klanken voor in de plaats gekomen. Klanken die oplossen onder invloed van het licht en die alleen jonge mensen begrijpen. En ze zal alles tegelijk proberen te zeggen, zonder volgorde, zonder nadenken. En dan moet ze violen plukken op de kale grond en ze voorzichtig samen binden en binnen op het kastje zetten in de werkkamer, terwijl er iemand tegen haar begint te spreken over de vorm van haar handen en zegt hoe aandachtig ze dat doet. Iemand zegt hoe aandachtig. Iemand zegt hoe mooi en liefdevol. Iemand blijft zeggen hoe aandachtig en mooi en liefdevol.

Ze hoort zichzelf vertellen over een meisje dat jaren later nog steeds niet in de spiegel durft te kijken omdat ze haar mond zo gulzig vindt en haar lichaam monsterlijk...en daarom op een marmeren tafel in de hal is gaan zitten. De kou

voelen die zij gevoeld heeft. Aan de geluiden merken hoe hoog plafonds zijn geweest en hoeveel galmende kamers in het huis. Ontdekken dat iedereen verdwenen is. Vergeten waaruit herinnering bestaat. Geen honger meer hebben. Ze kijkt naar de schapen. De kleur trekt uit hun lichaam weg. Ergens dat ene licht in de verte. Ze wil naar boven kijken, met haar ogen wijd geopend. De kleuren verdwijnen nu heel snel, veel sneller dan ze eerst dacht. Het wordt donkerder. Het is geen denken meer. Ze vindt dat het een schaduw moet zijn die voorbij gaat. 'Blijf bij me. Blijf bij me', totdat al het licht weg is en nergens meer kleur. Ze heeft alles verzonnen. Alles om haar heen lijkt verzonnen. Alle planten om haar heen. Het ene blad na de andere, de ene steel na de andere verdwijnt. Ze kan er niets meer aan doen. Ze kan het niet herstellen.

Het moet verbleken. Langzaam oplossen. Het geritsel in haar hoofd. Ze heeft gezien hoe de

wolken de blauwe lucht bedekken en weer vrijmaken. Ze heeft de nevel zien optrekken boven het moeras. Niemand is gelukkiger geweest dan zij.

Misschien is het zo dat mensen elkaar verzinnen. We laten ons verzinnen en gaan daar in geloven. Wij zijn zelf de woorden. De brekende golven op het strand. Het scherpe gekras van vogels in de lucht. We hebben ruzie gemaakt over de kleur van groene inkt. Ze denkt dat het ijdelheid was. Het is toch zo dat ze zwijgzamer had kunnen zijn. Ze had meer moeten lezen, meer moeten luisteren, zorgzamer kunnen zijn. Dat was genezend geweest. Al die oordelen van haar. Hoe ze zich heeft afgewend en de deur achter haar heeft dichtgeslagen. En toch komen bepaalde gezichten steeds weer terug. Gezichten die ze wel kent, maar onmogelijk met elkaar in verband kan brengen.

Haar naam is weg. Alle namen zijn weg. Adem ademt zichzelf. Dorst drinkt zichzelf. Er bestaat geen verschil tussen grote en kleine onderwerpen. Daarom zal alles precies hetzelfde zijn. Precies zoals het begon. En onze stemmen lijken op elkaar. En onze lichamen. En we voelen dezelfde warmte en kou. En kleine tekens zijn genoeg. En al onze bewegingen als één beweging. Het zachte geluid van al onze gedachten. Het zoemende geluid.

Ergens heel ver hier vandaan het licht dat regelmatige signalen uitzendt over de wereld. Eerst twee korte flitsen. Daarna een lange flits. Het trillen van de aarde. In je. Van heel ver hier vandaan, brekende golven op het strand. Een, twee, een, twee en dan zonder volgorde. Het zachte geruis van het water, in je. Het breken van de laatste golven. Het houten knopje van het jaloeziekoord dat over de stenen vloer krast wanneer de wind de jaloezie naar buiten be-

weegt. Steeds meer naar buiten dan naar binnen. De klok in de hal tikt, omdat de deur van de kamer op een kier staat. Er is een druppende kraan; iemand die naast je op bed gaat zitten en zich voorzichtig over je heen buigt. Ze ruikt haar moeder. Je voelt haar hand. Je herinnert je de glimmende ringen die ze om haar vingers draagt. Nu wil je ze zien. Je vraagt of ze je ogen zachtjes open wil doen. Moeder hoort het niet, maar doet het toch. Ze kust je op je gezicht. Je schaamt je over hoe oud je bent geworden. Maar moeder fluistert lieve woordjes in je oor. Ze zegt dat je flink bent geweest en knap argumenteert. Dat ze vol bewondering naar je gekeken heeft en dat ze het aan vader zal vertellen. Ze zingt een fluisterend liedje voor je over oude tuinen en het donker. Ze zingt over meer dan het verdwijnen van het licht. Nog niet en toch al. Zoals ooit onder een grote boom in de tuin, terwijl de schaduw met je gedachten speelde. Zo dicht

mogelijk tegen haar aan bij haar op schoot. De bloemen op haar jurk van heel dichtbij. Rode en blauwe op een zwarte ruwe ondergrond waar je wang zachtjes tegenaan rust. Het moeten anemonen zijn geweest. Nog steeds zie je het rood en blauw. Je voelt de ruwe stof. Je hand strekt zich uit naar haar gezicht, maar wordt teruggeduwd. Moeder zingt voor je, ze ademt voor je. Nog steeds zingt ze, terwijl je wang langs de ruwe stof van haar jurk schuurt en je vingers met de kralen van haar ketting spelen. Ze glimlacht, dat is het eerste wat je van haar heb gezien. Dicht boven je bestaat het heelal uit de koude kralen van haar ketting waarmee je tussen duim en wijsvinger speel. In het oosten laat je de zon opgaan en 's nachts staat er een poolster boven het moeras. Ze smelten weg. En nog een keer en nog een keer, maar ze smelten tussen je vingers weg. Je kan ze niet vasthouden.

|

En toen de woorden. Je kan ze niet vasthouden.
Je kon het niet.”